

VELİLERİN OKULDA EĞİTİME KATILIM TÜRLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Songül TÜMKAYA¹

ÖZ

Bu araştırmada ilk ve ortaokul velilerinin okuldaki eğitime katılım düzeyleri ve katılım türleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmada velilerin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türlerini tespit etmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Adana ili merkez ilçelerindeki ilkokul ve ortaokul kademelerinde çocukları bulunan ve gönüllü olan 243 kadın, 91 erkek olmak üzere toplam 334 veli katılmıştır. Veri toplama araçları olarak; Kişisel Bilgi Formu ve “Veli Katılım Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek için LSD testinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ¹velilerin okuldaki eğitime katılım düzeylerinin en fazla sırasıyla “İletişim Kurma”, “Ebeveynlik” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında olduğu saptanmıştır. Cinsiyet açısından bakıldığında kadın velilerin “Gönüllü olma” alt boyutu dışında erkek veliler arasında diğer alt boyutlarda anlamlı bir fark çıkmamıştır. Yaşa göre sadece “Gönüllü Olma” alt boyutunda 31-35 yaş grubunda bulunan veliler lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi açısından “İletişim Kurma”, “Gönüllü Olma” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında lise ve üniversite mezunları lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Çocuk sayısına göre “İletişim Kurma”, “Ebeveynlik” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Sınıf düzeyine göre sadece “Karar Verme” alt boyutunda 6.7. ve 8. sınıf velileri lehine anlamlı bir sonuç ortaya çıkmıştır. Velilerin meslek türlerine göre okuldaki eğitime katılım türleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar kelimeler: İlkokul, Ortaokul, Veli, Eğitime Katılım, Katılım Türleri

INVESTIGATION OF THE TYPES OF PARTICIPATION OF PARENTS IN SCHOOL ACCORDING TO SOME VARIABLES

ABSTRACT

In this research, attendance levels and types of participation of primary and secondary school parents to education at school were examined according to various variables. Screening model was used in the research in order to determine the level of participation

¹ Prof.Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, stumkaya@cu.edu.tr

*Bu çalışma, Denizli’de 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen IV. International Eurasian Educational Research Congress / EJERCongress 2017’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Araştırma Çukurova Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Araştırma, Gönderim Tarihi: 28.06.2017 Kabul Tarihi:28.09.2017

of the parents and which types of participation the parents prefer. A total of 334 parents, including 243 female and 91 male volunteers. A total of 334 parents, including 243 female and 91 male volunteers who have children in elementary and secondary school grades in the central districts of the Adana took place in this survey. Data was gathered by Personal Information Form and Parent Involvement Scale. Data were evaluated by using Independent Samples t test and One Way Analysis of Variance. The LSD test was used to define the difference between the groups. The results of the analysis illustrates that the level of participation of the parents to education at school and the most participation levels are in the following sub- dimensions respectively ; “Communicating”, “Parenting”, “ Learning at home “. From a gender perspective, there was no significant difference between the male parents in the other sub-dimensions apart from the "volunteering" sub-dimension of female parents. According to age, it was determined that there is a meaningful difference only in the "Volunteering" sub-dimension in favor of the parents in the 31-35 age group. In terms of educational level, it has been determined that there is a significant difference in the sub-dimensions of "communicating", volunteering "and" learning at home in favor of high school and university graduates. Significant differences were observed in the sub-dimensions of "communicating", "parenting" and "learning at home" according to the number of children. There is a meaningful result only in the decision making sub- dimension in favour of 6. 7. and 8th grade parents according to class level. There was no significant difference among the types of education participation in the school by parents according to the occupational types of the parents.

Key words : Primary School, Secondary School, Parent, Education Participation, The Types Of Participation.

1.Giriş

Her koşulda karşımıza çıkan eğitim, sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okul ile birlikte aile de iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde önemli rol oynar. Eğitim açısından okulun dışındaki en etkili çevre ailedir ve çocuğun eğitiminde tek başına roller oynayacağı gibi aynı zamanda eğitim ile doğrudan ilgilenen okulun da önemli bir partneri olarak görülebilir. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir(Erdoğan, 2004).

Okul ve aile işlevleri farklı çevrelerde yer almaktadır. Aile yalnızca kendi çocuklarından sorumlu daha dar bir toplumsal çevreyi, okul ise farklı ailelerden gelen çocukların eğitiminden sorumlu çok daha geniş bir toplumsal çevreyi yansıtmaktadır. Aileler üzerinde etkili olmak, ailelerin eğitime ilişkin bakış açılarını olumlu yönde değiştirerek onların okul yaşamı içinde etkin olarak yer almalarını sağlamak, okul yönetiminin en önemli işlevlerinden biridir (Özçınar, 2003).

Okul-aile iletişimi, öğrenim süresince kesintisiz devam eder. Bu süreç, çocuğun okul yaşantılarına olumlu katkıda bulunduğu oranda etkili, katkı sağlayamadığı oranda da etkisizdir. İlköğretim 6-14 yaş grubu çağ nüfusunu kapsaması, bu öğretim düzeyinde, öğrenciler adına aileleriyle etkili iletişimi zorunlu kılmaktadır. Çünkü bu yaş grubunda yer alan öğrenciler, kendi kararlarının sorumluluğunu taşıyabilecek yasal yetkiye sahip

değildir (Resmi Gazete, 1995).

Aile içinde geçirdiği yaşantılar sonucu çocuğun elde ettiği bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını etkiler. Ailede çocuğun öğrendiği bilgi, tutum ve beceriler, okulda öğrendiklerini destekler nitelikte ise çocuk okulda daha başarılı olur. Okul ile ailenin birbiri ile çelişmesi çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler (Erden, 2005; Ünal ve Ada, 2007).

Yönetmelik gereği okullar, okul-aile birliklerini kurmak ve işletmek zorundadır. Okulların eğitim-öğretimde velinin rolü, velinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi, okulun yetki ve sorumlulukları konularındaki politikaları velilerin okulla işbirliği yapır yapmamalarını belirleyen önemli bir faktördür. Okulların ve öğretmenlerin velileri okulla iş birliği yapmaya nasıl yönlendireceklerini bilmeme gibi bir endişeleri olabileceği gibi velilerin de çocuklarının eğitimine okul içinde ve okul dışında nasıl katkı sağlayacaklarını bilememeleri mümkündür. Çoğu veli çocuğunun eğitimine katılımı yılda en az iki kere yapılan veli toplantılarına katılmakla yeterli görmektedir. Böyle bir durumda verimli ve etkili bir okul-aile iş birliğinden söz edilemez. Okul, çocuk için isteyerek gidilen, sevilen bir kurum olmalıdır. Okul ve ailenin amacı, çocuklara daha iyi bir eğitim ortamı hazırlamak olduğundan, okul ve aileler arasındaki işbirliği hem öğretmenin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştıracak hem de anne-baba eğitimi yoluyla çocuklardan beklenen davranış değişikliklerinin kalıcı olmasını sağlayacaktır (Kandır, 2001, aktaran Can,2009).

Alanyazında, aile katılımının, çocukların öğrenme deneyimlerini ve akademik başarılarını geliştirdiği vurgulanmaktadır (Lawson, 2003). Bu konuda çok sayıda çalışması bulunan Epstein (1995) okuldaki eğitim sürecine ailelerin katılımı ve okul – aile işbirliğinin sağlanmasının okul programlarının geliştirilmesine, okul ikliminin iyileştirilmesine, aile hizmetleri ve desteklerinin sağlanmasına, ailelerin çocuğun eğitimine ilişkin becerilerinin artırılmasına, aileler arasında etkileşim ve iletişim oluşturulmasına ve öğretmenlerin işlerine katkıda bulunulmasına yardımcı olacağını ifade etmektedir. Buna göre okul ve aile arasındaki sıkı etkileşimler sayesinde öğrenciler, farklı insanlardan yaratıcı düşünme, başkalarına yardım etme ve okula devam etmenin önemi hakkında çok sayıda olumlu mesajlar alabilecektir (Epstein, 1995).

Araştırmaların büyük çoğunluğu, okullar tarafından aileler için tanımlanan ve yapılandırılmış okul merkezli aile katılımı etkinliklerini dört biçimde, iki uç arasında değişen düzeylerde incelemektedir. Birinci düzeyde, ailelerin okulun karar süreçlerine etkisinin az olduğuna inanılan ve aile katılımını evdeki eğitim çevresinin yapılandırılmasıyla sınırlandıran yaklaşım bulunmaktadır. İkinci düzeyde, aileler okuldaki kırtasiyecilik işleri, ders dışı ve kültürel etkinlikler ile çocuk gelişimi etkinliklerine katılmaktadır. Üçüncü düzeyde aileler, öğretmenlerin sınıftaki yardımcıları gibi görev yapmakta, aile-öğretmen birliklerine katılmakta ve karar verme komiteleri gibi okul tarafından belirlenmiş amaçları desteklemektedir. Bu sürekliliğin diğer ucunda ise, aileler, okulda problem çözme, okulun düzenlenmesine yardım etme, yeniden yapılanma stratejilerini ve reformlarını değerlendirme ve uygulama görevlerini yerine getiren ortaklar olarak görev yapmaktadır (Lawson, 2003).

Ailelerin eğitim sürecine katılımlarını inceleyen Epstein ailelerin eğitim sürecine

katılım düzeyleri için farklı kategoriler oluşturmuştur. Bu kategorilerde ailelerin, eğitim sürecine ne tür bir katılım göstereceği ve bunlarla ilgili okullarda uygulanabilecek etkinlik önerileri sunulmaya çalışılmıştır. Bu kategoriler ve içerikleri sırayla şu şekilde açıklanabilir (Epstein, 1995):

- Çocuk bakımı: Ailelere çocukları için uygun bir ev ortamı hazırlamada yardımcı olmak. Çocukların öğrenim seviyelerine ve yaşlarına göre ailelere sağlık, beslenme ve eğitim etkinlikleri gibi konularda destek olmak.
- İletişim: Okul ile ev arasında sağlıklı iletişim kanalları kurmak. Veli toplantıları düzenlemek, dil sorunu olanlar için çevirmen sağlamak ve evlere aylık, haftalık öğrenci hakkında bilgilendirme raporları göndermek.
- Gönüllülük: Gönüllü ailelerin okuldaki veya sınıftaki etkinliklere katılmasını sağlamak. Okulda aileler için etkinlik odaları hazırlamak.
- Evde öğrenme: Ailelere, öğrencilerin ev ödevlerine, ders etkinliklerine ve ders planlarına nasıl yardım edecekleri konusunda bilgi vermek. Okulda aile okuma etkinlikleri hazırlamak.
- Karar verme: Okuldaki kararlarda ailelerin katılımını sağlamak, aile temsilcileri belirlemek ve tüm ailelerin bu temsilcilerle iletişimini sağlamak.
- Toplumla işbirliği: Toplum sağlığı, kültürü ve sosyal hizmetler konularında öğrenci ve aileleri bilgilendirmek, bu tür toplumsal etkinliklere öğrencilerin ve ailelerin katılımını ve desteğini sağlamak.

Öğrencinin okula ilişkin tutumu, ailelerin okula bakış açısından etkilenmektedir. Aileler çocuklarının öğretmenleri ve okul hakkında olumlu bir tutum gösterdiğinde, çocuklar kendilerinden okulda beklenen olumlu davranışları göstermeye yönelmektedir. Her aile çocuklarına karşı kendilerini sorumlu hissettiğinden aileler, çocuklarının okul davranışları ve akademik başarıları konusunda bilgilendirilmelidir. Aileler gönüllü olarak öğrencilere danışmanlık yapabilir. Okuldaki cezalandırma veya ödüllendirme, öğrencileri istenilen davranışları, göstermeye yönlendirmekte yeterli değildir. Bu durum ailelerin okula desteğini gerekli kılmaktadır (Celep, 2002).

Okul ve ailenin çocuğun eğitimi konusunda iş birliği yapmasının sayısız yararları vardır. Aile ile öğretim, öğretmenlerin birbirlerini eğitim açısından tanımalarına ve ortak bir paydada anlaşmalarına zemin hazırlamasıdır. İş birliği sayesinde öğretmen ve veli, fikirlere karşılıklı saygı ortamında, birbirlerinin görüşlerini anlamaya, bazı noktalarda görüş birliğine ulaşmaya çalışırlar. İş birlikçi bir tutum çocuğun başarısı üzerinde çok olumlu etkiler yapar. Okul ve aile, her ikisi de öğrenci için bir eğitim ve öğrenme yeridir. Dolayısıyla bu durum, iki kurumun eğitimde iş birliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Araştırmalar, ailelerin çocuklarına ev ödevlerinde yardım etmelerinin, ev eğitiminin zenginleştirilmesinin, öğrencilerin akademik başarılarını artırdığını göstermektedir (Kaya,2012) .

Okul veli iletişiminin temelde iki faydası olmaktadır. Birinci faydası veliler ile okul arasında bir güven ortamı oluşmakta bu da öğrencinin okul içi motivasyonunu artırmaktadır. Okul veli arasındaki ilişkinin ikinci önemli faydası velinin okul kültürünü tanımasına ve onun bir parçası olmasına yol açmaktadır. Kendisini okul kültürünün bir parçası olarak gören veli öğrenciyi daha iyi yönlendirmektedir. Bu ise okul, veli ve öğrencinin birlikte öğrenen okul ortamını oluşturmalarını sağlamaktadır (Yüzgeç,

2008).

Ailesinin okul ile ilişkisinin yoğun olduğunu bilen bir öğrenci, diğerlerine oranla daha sorumludur. Çünkü kendisiyle ilgili gelişmelerin sıkça aileye yansıtılmasının farkındadır. Genel durumunu da buna göre düzenler. Çocuğun okul dışı çevresinin ve bu çevredeki gelişmelerin okula, öğretmenlere yansıtılması, öğrencinin okul sürecinde daha net tanımlanmasına ve öğretmenlerin öğrenciyi tam olarak tanıyarak yaklaşmalarına, ölçmelerine ve değerlendirmelerine yardımcı olacaktır (Ünlü, 2005).

Okul ve aile, her ikisi de öğrenci için bir eğitim ve öğrenme yeridir. Dolayısıyla bu durum, iki kurumun eğitimde işbirliği yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Hemen bütün ülkelerde bunu sağlamaya dönük bazı düzenlemeler vardır (Şişman, 2002,

s. 193). Çocuğun eğitim ve öğretiminde istenilen başarılı sonuca ulaşabilmek için, her şeyden önce okul ile ailenin işbirliği yapması gerekmektedir. Tek taraflı çalışmalar, çocukların istenilen hedefe götürmemektedir. Çünkü öğrenciler zamanının bir kısmını okulda, büyük bir kısmını ise okul dışında geçirmektedirler. Öğrencinin okul dışında daha çok zaman geçirdiği göz önüne alınırsa, aile çevresinin çocuğun hayatı üzerinde ne kadar etkili olduğu meydana çıkacaktır. Günümüzde aileler, okulların yardımı olmaksızın çocuklarını eğitemeyecekleri gibi, okullar da, ailelerle iş birliği yapmaksızın öğrencilerini gerektiği şekilde yetiştiremezler (Kıncal, 1991).

Okul-aile işbirliği süreci öğrenciler ve okullar açısından büyük önem taşımaya rağmen, bu sürecin uygulanmasında bir takım problemler yaşanmaktadır. Bu nedenle çalışmada ilk ve ortaokul velilerinin okuldaki eğitime katılım düzeyleri ve katılım türleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Bu genel amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri nedir?
2. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri yaş özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılık göstermekte midir?
6. Çocuklarının eğitiminde veli katılım düzeyleri çocuklarının sınıf seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada velilerin çocuklarının eğitime katılım düzeyleri ve tercih ettikleri katılım türlerini tespit etmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Adana ili merkez ilçelerinde bulunan ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin velileri oluşturmuştur. Örneklem ise bu öğretim kademelerinde çocukları bulunan ve gönüllü olan 243 kadın, 91 erkek olmak üzere toplam 334 veliden oluşmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama araçları olarak; Kişisel Bilgi Formu ve Şaban (2011) tarafından geliştirilen “Veli Katılımı Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Velilerin; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve çocuklarının kaçınıcı sınıfta oldukları ve meslekleriyle ilgili sosyo-demografik sorulara yer verilmiştir

Veli Katılım Ölçeği: Epstein’in 6 tip veli katılımı göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Faktör analizi sonucunda Veli katılımı ölçeği ; “ebeveynlik”, “iletişim kurma”, “gönüllü olma”, “evde öğrenme”, “karar verme” ve “toplumla işbirliği yapma” olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmuştur. Ölçekteki maddeler 1 “hiç”, 2 “nadiren”, 3 “çoğunlukla”, 4 “her zaman” şeklinde 4’lü Likert tipi bir derecelendirme ile değerlendirilmiştir. Veli Katılımı Ölçeğinin geneli için bulunan güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=0,925$ olmuştur (Şaban, 2011).

Ölçeğin alt boyutları sırasıyla(Şaban, 2011): 1-Ebeveynlik toplam 10 maddeden oluşmaktadır.

2-İletişim Kurma; toplam 11 maddeden oluşmaktadır. 3-Gönüllü Olma; toplam 5 maddeden oluşmaktadır.

4-Evde Öğrenme; toplam 9 maddeden oluşmaktadır 5-Karar Verme; toplam 9 maddeden oluşmaktadır.

6-Toplumla İşbirliği Yapma; toplam 4 maddeden oluşmaktadır.

2.4. Verilerin analizi

Araştırma verileri, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak değerlendirilmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağını belirlemek için LSD testinden yararlanılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1. Veli Katılımı Ölçeğinden Alınan Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, En Düşük ve En Yüksek Puan Değerleri

Veli Katılım Düzeyi	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Ss
Ebeveynlik	334	22.00	40.00	35.70	3.50
İletişim Kurma	334	18.00	44.00	36.07	4.33
Gönüllü Olma	334	5.00	20.00	12.68	3.52
Evde Öğrenme	334	19.00	36.00	31.47	3.51
Karar Verme	334	9.00	36.00	24.95	5.53
Toplumla İşbirliği Yapma	334	4.00	16.00	10.99	2.69

Yapılan analizler sonucunda velilerin okuldaki eğitime katılım düzeylerinin en fazla sırasıyla “İletişim Kurma”, “Ebeveynlik” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında olduğu saptanmıştır. Bununla beraber; Gönüllü Olma, Karar Verme ve Toplumla İşbirliği Yapma katılım türleri daha az tercih edilmektedir.

Tablo 2. Velilerin çocuklarının eğitimine katılımının cinsiyete göre t- testi sonuçları

Alt Ölçekler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$ Ss	t	p
Ebeveynlik	Kadın	243	35.743.44	.273	Önemsiz
	Erkek	91	35.613.68		
İletişim Kurma	Kadın	243	36.114.38	.274	Önemsiz
	Erkek	91	35.974.23		
Gönüllü Olma	Kadın	243	12.963.46	2.313*	Önemli
	Erkek	91	11.943.61		
Evde Öğrenme	Kadın	243	31.523.61	.432	Önemsiz
	Erkek	91	31.343.25		
Karar Verme	Kadın	243	24.775.50	-.973	Önemsiz
	Erkek	91	25.445.64		
Toplumla İşbirliği Yapma	Kadın	243	11.132.75	1.504	Önemsiz
	Erkek	91	10.652.53		

*p<.05

Cinsiyet açısından bakıldığında kadın velilerin “Gönüllü olma“ alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda erkek velilerle benzer bir düzeyde eğitime katıldıkları anlaşılmıştır.

Tablo 3. Velilerin çocuklarının eğitime katılımının yaşa göre ANOVA testi sonuçları

Velilerin Katılımı Alt Boyutları	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	LSD
Ebeveynlik	1-25-30	39	34.97	3.74	.741	Önemsiz
	2-31-35	77	35.84	3.20		
	3-36-40	116	35.90	3.16		
	4-41+	102	35.65	3.97		
İletişim Kurma	1-25-30	39	35.67	4.29	.423	Önemsiz
	2-31-35	77	36.36	4.40		
	3-36-40	116	36.25	4.31		
	4-41+	102	35.80	4.37		
Gönüllü Olma	1-25-30	39	12.15	3.88	2.754*	2>1>4
	2-31-35	77	13.56	3.32		
	3-36-40	116	12.76	3.53		
	4-41+	102	12.14	3.43		
Evde Öğrenme	1-25-30	39	31.82	2.64	.543	Önemsiz
	2-31-35	77	31.09	3.86		
	3-36-40	116	31.65	3.45		
	4-41+	102	31.41	3.62		
Karar Verme	1-25-30	39	23.59	5.66	1.045	Önemsiz
	2-31-35	77	25.47	5.16		
	3-36-40	116	25.11	5.64		
	4-41+	102	24.90	5.64		
Toplumla	1-25-30	39	10.82	3.27	.101	Önemsiz
İşbirliği Yapma	2-31-35	77	11.04	2.53		
	3-36-40	116	10.96	2.50		
	4-41+	102	11.08	2.82		

*p<.05

Yaşa göre sadece “Gönüllü Olma” alt boyutunda 31-35 yaş grubunda bulunan veliler lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 4. Velilerin Çocuklarının Eğitimine Katılımının Eğitim Durumuna Göre ANOVA

Testi Sonuçları

Velilerin Katılımı Alt Boyutları	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	LSD
Ebeveynlik	1-İlkokul	90	35.07	3.99	2.081	Önemsiz
	2-Ortaokul	49	35.26	3.85		
	3-Lise	89	36.12	2.93		
	4-Üniversite	106	36.08	3.26		
İletişim Kurma	1-İlkokul	90	35.05	4.66	4>2>1	3>2>1
	2-Ortaokul	49	35.14	4.72	4.231**	
	3-Lise	89	36.73	3.70		
	4-Üniversite	106	36.81	4.15		
Gönüllü Olma	1-İlkokul	90	12.26	3.62	2.879*	3>1>2
	2-Ortaokul	49	11.79	3.99		
	3-Lise	89	13.42	3.15		
	4-Üniversite	106	12.82	3.40		
Evde Öğrenme	1-İlkokul	90	30.57	3.62	9.014***	4>1>2
	2-Ortaokul	49	30.00	4.07		3>1>2
	3-Lise	89	31.95	3.14		
	4-Üniversite	106	32.50	3.02		
Karar Verme	1-İlkokul	90	24.40	5.83	1.417	Önemsiz
	2-Ortaokul	49	24.12	6.86		
	3-Lise	89	25.82	5.08		
	4-Üniversite	106	25.07	4.89		
Toplumla İşbirliği	1-İlkokul	90	10.77	2.60	.695	Önemsiz
	2-Ortaokul	49	10.77	3.28		
Yapma	3-Lise	89	11.30	2.66		
	4-Üniversite	106	11.02	2.50		

*p<.05, **p<.01, ***p<.000

Eğitim düzeyi açısından “İletişim Kurma”, “Gönüllü Olma” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında lise ve üniversite mezunları lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Velilerin Çocuklarının Eğitime Katılımının Çocuk Sayısına Göre ANOVA

Testi Sonuçları

Veli Katılımı Alt Boyutları	Çocuk Sayısı	N	X	Ss	F	LSD
Ebeveynlik	1-Tek çocuk	43	35.39	4.05		3>4
	2-İki çocuk	167	35.89	3.26		2>4
	3-Üç çocuk	87	36.26	2.89	4.572**	1>4
	4-Dört +	37	33.86	4.53		
İletişim Kurma	1-Tek çocuk	43	36.30	4.30		
	2-İki çocuk	167	36.79	4.06	6.216***	2>3>4
	3-Üç çocuk	87	35.62	4.33	1>4	
	4-Dört +	37	33.59	4.65	3>4	
Gönüllü Olma	1-Tek çocuk	43	13.00	4.01		
	2-İki çocuk	167	12.89	3.12	1.022	Önemsiz
	3-Üç çocuk	87	12.13	3.81		
	4-Dört	37	12.62	3.89		
Evde Öğrenme	1-Tek çocuk	43	32.04	3.79		
	2-İki çocuk	167	31.80	3.37	4.226**	2>4
	3-Üç çocuk	87	31.28	3.38	3>4	
	4-Dört +	37	29.70	3.63		
Karar Verme	1-Tek çocuk	43	24.41	5.37		
	2-İki çocuk	167	25.35	5.21	.627	
	3-Üç çocuk	87	24.49	5.73	Önemsiz	
	4-Dört +	37	24.83	6.63		
Toplumla İşbirliği	1-Tek çocuk	43	11.04	3.02		
	2-İki çocuk	167	11.05	2.56	.102	
Yapma	3-Üç çocuk	87	10.86	2.82		Önemsiz
	4-Dört +	37	11.00	2.65		

**p<.01, ***p<.000

Çocuk sayısına göre “İletişim Kurma”, “Ebeveynlik” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Bu farklılığın dörtten daha az çocuk sayısına sahip olanlar lehine olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 6. Velilerin Çocuklarının Eğitimine Katılımının Sınıf Düzeyine Göre ANOVA

Testi Sonuçları

Veli Katılım Alt Boyutları	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	LSD
Ebeveynlik	1) 1.2.3. sınıf	129	35.34	3.42	1.370	Önemsiz
	2) 4.5. sınıf	137	36.05	3.44		
	3) 6.7.8. sınıf	68	35.69	3.71		
İletişim Kurma	1) 1.2.3. sınıf	129	35.79	4.52	.538	Önemsiz
	2) 4.5. sınıf	137	36.34	3.94		
	3) 6.7.8. sınıf	68	36.05	4.73		
Gönüllü Olma	1) 1.2.3. sınıf	129	12.15	3.76	2.703	Önemsiz
	2) 4.5. sınıf	137	13.15	3.06		
	3) 6.7.8. sınıf	68	12.73	3.80		
Evde Öğrenme	1) 1.2.3. sınıf	129	31.59	3.15	2.083	Önemsiz
	2) 4.5. sınıf	137	31.72	3.33		
	3) 6.7.8. sınıf	68	30.70	4.35		
Karar Verme	1) 1.2.3. sınıf	129	24.02	5.87	3.294*	3>1
	2) 4.5. sınıf	137	25.32	5.12		
	3) 6.7.8. sınıf	68	25.95	5.49		
Toplumla İşbirliği Yapma	1) 1.2.3. sınıf	129	10.79	2.91	.721	Önemsiz
	2) 4.5. sınıf	137	11.06	2.44		
	3) 6.7.8. sınıf	68	11.25	2.75		

*p<.05

Sınıf düzeyine göre sadece “Karar Verme “ alt boyutunda 6.7. ve 8. sınıf velileri lehine anlamlı bir sonuç ortaya çıkmıştır.

4. Tartışma ve Yorum

Yapılan analiz sonuçlarına göre, velilerin en sık gösterdikleri katılım türlerinin Ebeveynlik, İletişim Kurma ve Evde Öğrenme olduğu bulunmuştur. Bununla beraber; Gönüllü Olma, Karar Verme ve Toplumla İşbirliği Yapma katılım türleri daha az tercih edilmektedir. Grolnick ve Slowiaczek (1994) tarafından veli katılımının davranışsal boyutu olarak değerlendirilen, evdeki ve okuldaki gönüllü çalışmalar (Ebeveynlik, İletişim Kurma ,Gönüllü Olma) ve ödevlere yardım etme (Evde Öğrenme) etkinliklerinin ön planda olduğu görülmektedir. Karar Verme sürecine katılma ve Toplumla İşbirliği Yapma gibi etkinlikler ise veliler tarafından uygulamaya geçirilememektedir. Bunun nedeni olarak, velilerin eğitime katılımı veli toplantılarına katılmak gibi daha geleneksel etkinliklerle sınırlı görmesi ve velilerin karar verme sürecine katılmak istemesine rağmen okulların bunu desteklememesi gösterilebilir.

Cinsiyet açısından bakıldığında kadın velilerin “Gönüllü olma“ alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda erkek velilerle benzer bir düzeyde eğitime katıldıkları anlaşılmıştır. Bu sonuç, veli katılımı düzeyi ile cinsiyet arasında bir fark olmadığını belirten Hoover-Dempsey, Bassler ve Brissie (1992) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile uyumluluk göstermektedir. Diğer taraftan, annelerin çocuklarının eğitimine babalardan daha fazla katıldığını belirten araştırma sonuçları da mevcuttur (Sliwka ve Istance, 2006; Şaban, 2011). Gönüllü olma alt boyutunda kadınlar lehine bir sonuç çıkmasına araştırmaya katılan kadın velilerin daha fazla olması ve bunların büyük çoğunlukta ev kadını olmaları neden olmuş olabilir.

Yaşa göre “Gönüllü Olma” alt boyutunda 31-35 yaş grubunda bulunan veliler lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu yaş grubundaki velilerin diğer yaş grubundakilere göre eğitsel etkinliklerin önemini daha fazla kavradıkları bu yüzden de gönüllülüklerinin artmış olabileceği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, lise ve üniversite mezunu olan veliler “İletişim Kurma”, “Gönüllü Olma” ve “Evde Öğrenme” alt boyutlarında çocuklarının eğitimine ilköğretim mezunu olan velilere göre daha fazla katılmaktadır. Bunun nedeni olarak, üniversite mezunu olan velilerin eğitim konusunda daha bilinçli olması ve çocuğunun da kendisi gibi yüksek öğrenim görmesini arzu etmesi gösterilebilir.

Çocuk sayısına göre; “İletişim Kurma” da iki ve tek çocuklu; “Ebeveynlik”te üç çocuklu ve “Evde Öğrenme” de tek çocuklu veliler lehine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Williams , Williams ve Ulman (2002)“nin araştırma sonuçları da bunu destekler niteliktedir. Williams ve diğerleri (2002), velilerin çocuklarının eğitimine katılımını engelleyen önemli üç faktörden biri olarak, sahip olunan diğer çocukların bakımı ve çocuk bakımının zorluklarını göstermiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde çocuk sayısı azaldıkça daha çok öğrenme, öğretme ve iletişim etkinliklerinin ön plana çıktığı, çocuk sayısı arttıkça çocuk bakımına yönelik ebeveynlik rolünün etkisinin arttığı söylenebilir.

Velilerin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri ile çocuklarının sınıf seviyeleri arasında yalnızca „Karar verme“ alt boyutunda 6-7 ve 8. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir sonuç bulunmuştur. Bu öğrencilerin TEOG gibi önemli bir sınava girmeleri ve lise tercihlerini yapacak olmaları nedeniyle karar vermeye dayalı veli katılımı arttırmış

olabilir. Ancak bazı araştırmalarda farklı bir sonuç olarak sınıf seviyesi yükseldikçe veli katılımında azaldığı bulunmuştur(Caplan ve diğerleri, 1997 ; Eccles ve Harold 1996 ;Lee, 1994; Simon, 2000).

Velilerin meslek türlerine göre okuldaki eğitime katılım türleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu da hangi meslekten olursa olsun velilerin benzer bir katılım düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Öneriler

- 1- Veli katılımı türlerinden Gönüllü Olma, Karar Alma sürecine katılma ve Toplumla İşbirliği Yapma katılım türlerinin tercih edilme oranları düşük olduğundan okulların bu katılım türlerine yönelik çalışmaları ön plana çıkararak velilerin gönüllü çalışmalara daha fazla katılması, okuldaki karar alma sürecine dahil edilmesi ve toplumla işbirliği yapması teşvik edilmelidir.
- 2- Lise ve üniversite mezunu olan veliler çocuklarının eğitimine ilkököl ve ortaokul mezunu olan velilere göre daha fazla katıldığından; her eğitim seviyesindeki velilere okullar tarafından veli katılımının önemi ve faydaları hakkında bilgi verilmeli, velilere ne tür katılımlarda bulunabilecekleri konusunda yol gösterilmelidir.
- 3- Bir çocuğa sahip olan veliler çocuklarının eğitimine birden fazla çocuğa sahip olan velilere göre daha fazla katıldığından; birden fazla çocuğa sahip olan velilerle işbirliği yapılırken okulun yapacağı etkinlikler, öncelikle velilerin uygun olduğu zamanlar göz önünde bulundurularak planlanmalıdır.
- 4- Veli toplantılarının olduğu zamanlarda velilerin evde bırakamadıkları çocuklarıyla toplantı sırasında ilgilecek kişi ve ortamların okulda hazır bulundurulması velilerin veli toplantılarına katılım oranlarını arttıracaktır.
- 5- Babaların okul etkinliklerine, özellikle de veli toplantılarına katılmaları teşvik edilmelidir. Babalar ile iletişimi kolaylaştırmak için e-posta ve kısa mesajlar kullanılabilir.
- 6- Okuldaki etkinliklerin zamanlaması babaların da katılabileceği şekilde ayarlanmalı; çocuklara evde babalarıyla beraber yapabilecekleri etkinlikler ve ödevler verilmeli; babalardan uzmanlık alanları ile ilgili konularda okula destek vermesi istenmeli; anneler bazı sorumluluklarını babalarla paylaşmaları konusunda yönlendirilmelidir.

Kaynaklar

Akbaşı, S. (2007). Ortaöğretim Okullarındaki Okul-Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akkök, F. (2003). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımı. Y. Kuzgun (Der.), İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayınları.

Aksoy, A. B., Turla, A. (1999). Okul-aile işbirliği. Gazi Üniversitesi

Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. İstanbul:YAPA

Arıkan, S. (2007). İlköğretim Okullarında Çocukları Olan Ana-Babaların Eğitim Gereksinimlerinin Saptanması ve Okulların Bu Gereksinimleri Karşılamadaki Mevcut Durumu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Halk Eğitim Bilim Dalı, İstanbul.

Aydın, İ. (2004). Okul Çevre İlişkileri. Y. Özden (Der.), Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balli, J. S., Demo, H. D., Wedman, F. J. (1998). Family involvement with children's homework: An intervention in the middle grades. *Family Relations*, 47, 149- 157.

Can, B. (2009), Eğitim Programında Veli Katılımı, 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Caplan, J., Hall, G., Lubin, S., Fleming, R. (1997). Literature Review of School-Family Partnership. North Central Regional Educational Laboratory.Celep, C. (2002). Ortaöğretim öğrencilerinin akademik ve psikolojik gereksinimlerini karşılama ile sınıf içi öğrenci dönütleri, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 24- 40.

Chan, B. Y., Chui, H. S. (1997). Parental Participation in School Councils in Victoria, Australia. *International Journal of Educational Management*, 11(3), 102- 110.

Chavkin, N. F. (1989). Debunking the myth about minority parents. *Educational Horizons*, 67(4), 119-123.

Cömert, D., Güleç, H. (2004). Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 131-145.

Çalık, C. (2007). Okul-Çevre İlişkisinin Okul Geliştirmedeki Rolü: Kavramsal Bir Çözümleme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.

Davies, D. (1988). Benefits and Barriers to Parent Involvement. *Community Education Research Digest*, 2, 11-19.

Decker, L. E., Decker, V. A. (2000). Engaging Families and Communities: Pathways to Educational Success. Fairfax, VA: National Community Education Publication.

Eccles, J. S., Harold, R. D. (1996). Family involvement in children's and adolescents' schooling. A. Booth ve J. F. Dunn (Der.), Family school links: How do they affect educational outcomes?, (3-33). Manwah, NJ: Erlbaum.

Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we

share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701-712.

Erden, M. (2005). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Epsilon Yayıncılık. Erdoğan, İ. (2004). Okul Yönetimi Öğretim Liderliği. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Grolnick, WS., Slowiaczek, ML. (1994). Parents' involvement in children's schooling: a multidimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 65(1), 237-252.

Hoover-Dempsey, K. V., Bassler, O. C., Brissie, J. S. (1992). Explorations in parent-school relations. *Journal of Educational Research*, 85(5), 287-294.

Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi (16. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, Ş. (2012). İlköğretim 1. Kademe Öğrenci Velilerinin Okuldan Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılama Düzeyi. Yayımlanmamış doktora tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kıncal, R. Y. (1991). Okul Aile Birliğinin Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeyi. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38, 77-133.

Lee, S. (1994). Family-School Connections and Students' Education: Continuity and Change of Family Involvement from the Middle Grades to High School. Yayımlanmamış doktora tezi, John Hopkins University, Baltimore, MD

Özçınar, Z. (2003). "Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin İletişimsel Yeterlilikleri ve Öğrenci Başarısıyla Olan İlişkisi." Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Resmi Gazete. (1995). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. Sayı: 22184, 27 Ocak.

Simon, B. S. (2000). Predictors of High School and Family Partnerships and the Influence of Partnerships on Student Success. Yayımlanmamış doktora tezi, John Hopkins University, Baltimore, MD.

Sliwka, A., Istance, D. (2006). Parental and stakeholder „Voice“ in schools and systems. *European Journal of Education*, 41(1), 29-43.

Şaban, C. (2011). İlköğretim Okullarında Velilerin Eğitime Katılım Düzeyleri ve

Tercih Ettikleri Katılım Türleri. Yayımlanmamış doktora tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şişman, M. (2002), Eğitimde Mükemmellik Arayışı Etkili Okullar, Pegema Yayıncılık, Ankara.

Ünal, S., Ada, S. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. Nobel: Ankara.

Ünlü, H. (2005), Anne Babalar İçin Eğitim Rehberi, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.Eğitimi.

Williams, B., Williams, J., Ullman, A. (2002). Parental Involvement in Education. (Research Report 332) (London, DfES).

Yüzgeç, M. (2008), İlköğretim Kurumlarının 4. ve 5. Sınıfında Öğrencileri Bulunan Velilerin, Yönetici ve Öğretmenlerden Beklentileri, Yeditepe Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.